

Nr 44.

Ankom till riksdagens kansli den 11 juni 1940 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändrad lydelse av 3 § förordningen den 11 juni 1937 (nr 338) om moderskapspenning, m. m., såvitt propositionen hänvisats till lagutskott.

Genom en den 31 maj 1940 dagtecknad proposition, nr 289, har Kungl. Maj:t under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden föreslagit riksdagen att *dels* antaga vid propositionen fogat förslag till förordning angående ändrad lydelse av 3 § förordningen den 11 juni 1937 (nr 338) om moderskapspenning, *dels ock* bifalla de förslag i övrigt, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Propositionen har, såvitt angår förordningsförslaget, hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet samt i övrigt hänskjutits till statsutskottet.

Förordningsförslaget är av följande lydelse:

Förslag
till
Förordning

angående ändrad lydelse av 3 § förordningen den 11 juni 1937
(nr 338) om moderskapspenning.

Härigenom förordnas, att 3 § förordningen den 11 juni 1937 om moderskapspenning skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

3 §.

Behov av moderskapspenning skall, där ej särskilda omständigheter till annat föranleda, anses föreligga, om för kvinnan eller, där hon är gift och sammanlever med sin man, för makarna tillsammans vid senaste taxering till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt icke upptagits beskattningsbart belopp, uppgående till minst tvåtusenfemhundra kronor.

Har det — — — för handen.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1940 men äger icke tillämpning i fall, då barnsbördens ägt rum före nämnda dag.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för förordningsförslaget, får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas här nedan, hänvisa till propositionen.

Jämlikt *förordningen den 11 juni 1937 (nr 338) om moderskapspenning* skall av statsmedel utgå moderskapspenning med ett belopp av 75 kronor till kvinna, som till lindrande av de med barnsbörd förenade kostnader är i behov därav. Sådant behov skall, där ej särskilda omständigheter till annat föranleda, anses föreligga, om för kvinnan eller, där hon är gift och sammanlever med sin man, för makarna tillsammans vid senaste taxering till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt icke upptagits beskattningsbart belopp, uppgående till minst 3,000 kronor. Rätten till moderskapspenning prövas och moderskapspenning utbetalas av centralsjukkassan för den ort, där kvinnan är bosatt, eller, efter överenskommelse med centralsjukkassan, av vederbörande lokalsjukkassa. Ersättning för utgivna moderskapspenningar äger centralsjukkassan att månadsvis utbetomma av tillsynsmyndigheten för erkända sjukkassor, d. v. s. pensionsstyrelsen.

I en inom socialdepartementet upprättad promemoria, vilken såsom bilaga 3 fogats till propositionen nr 79 till 1939/40 års urtima riksdag angående åtgärder för begränsning av statsutgifterna under budgetåret 1939/40 m. m., den s. k. besparingspropositionen, uttalades på given anledning, att det borde övervägas att genomföra en viss skärpning av villkoren för erhållande av moderskapspenning på så sätt, att inkomstgränsen sattes något lägre än för närvarande. Det erinrades i promemorian, att de bestämmelser rörande det beskattningsbara beloppet, vilka gällde vid utfärdandet av förordningen om moderskapspenning, ändrats genom förordning den 17 juni 1938 (nr 369) angående ändring i vissa delar av förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt och att ändringarna innebure, att för familjer med barn medgivits väsentligt större ortsavdrag än tidigare. Det syntes böra undersökas, huruvida icke inkomstgränsen borde fixeras så, att allenast de grupper, som åsyftats vid tillkomsten av 1937 års förordning, bleve bidragsberättigade.

Sedermera ha i en den 10 maj 1940 dagtecknad promemoria framlagts beräkningar angående verkningarna av ortsavdragsreformen och den i anledning därav ifrågasatta sänkningen av inkomstgränsen vid moderskapspenningen. De i samband med reformen inträdda förskjutningarna ha i promemorian belysts bland annat genom en tabell, utvisande vilka taxerade belopp, som före och efter reformen svarade mot den i förordningen om moderskapspenning angivna inkomstgränsen, 3,000 kronors beskattningsbart belopp. Tabellen hade följande innehåll:

		O r t s g r u p p				
		I	II	III	IV	V
		Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Ensamstående	Nu	3,900	3,960	4,020	4,080	4,140
	Förut	4,020	4,140	4,260	4,380	4,500
	Ändring	— 120	— 180	— 240	— 300	— 360
Makar utan barn	Nu	4,800	4,920	5,040	5,160	5,280
	Förut	4,500	4,620	4,800	4,920	5,100
	Ändring	+ 300	+ 300	+ 240	+ 240	+ 180
Makar med ett barn	Nu	5,490	5,670	5,850	6,030	6,210
	Förut	4,980	5,100	5,340	5,460	5,700
	Ändring	+ 510	+ 570	+ 510	+ 570	+ 510
Makar med två barn	Nu	6,180	6,420	6,660	6,900	7,140
	Förut	5,460	5,580	5,880	6,000	6,300
	Ändring	+ 720	+ 840	+ 780	+ 900	+ 840
Makar med tre barn	Nu	7,230	7,560	7,890	8,220	8,550
	Förut	5,940	6,060	6,420	6,540	6,900
	Ändring	+ 1,290	+ 1,500	+ 1,470	+ 1,680	+ 1,650

Chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller, har till det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet anfört bland annat följande:

Av den i ärendet förebragta utredningen synes mig framgå, att man under normala förhållanden haft goda skäl att avvisa tanken på en sänkning av den i förordningen om moderskapspenning fastställda behovsgränsen — ett beskattningsbart belopp av 3,000 kronor. Det statsfinansiella läget tvingar emellertid nu till en åtstramning, där en sådan kan vidtagas utan att försämra villkoren för de mest behövande. En sådan försämring inträder ej heller — med hänsyn till läget år 1937 och om man bortser från de förändringar, som föranletts av levnadskostnadernas stegring — om en sänkning av nyss omnämnda behovsgräns från 3,000 till 2,500 kronor genomföres. Det är, under nyssnämnda förutsättningar, i själva verket endast de barnfattiga ur förhållandevis välställda befolkningslager, som drabbas av en sådan åtgärd. Ytterligare sänkning anser jag däremot med hänsyn bland annat till levnadskostnadernas stegring icke rimlig. Den ifrågasatta åtgärden föranleder ändring i 3 § förordningen om moderskapspenning. Förslag till förordning härom har upprättats inom socialdepartementet. Sistnämnda förordning torde böra träda i kraft den 1 juli 1940. Har barnbörden ägt rum före nämnda dag, synas dock nu gällande bestämmelser böra tillämpas.

Sedan den i förordningen om moderskapspenning angivna behovsgränsen — ett beskattningsbart belopp av 3,000 kronor — fastställdes, har förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt underkastats vissa ändringar, genom vilka för familjer med barn medgivits väsentligt större ortsavdrag än tidigare. Utgångspunkten för det nu föreliggande förslaget är en strävan att fixera behovsgränsen så, att i huvudsak endast de grupper, som åsyftats vid förordningens tillkomst, bliva bidragsberättigade. I propositionen har i anslutning härtill föreslagits en sänkning av behovsgränsen till 2,500 kronor.

Utskottet.

Hela komplexet av frågor rörande moderskapspenning och mödrahjälp är för närvarande under utredning inom socialdepartementet. Departementschefen har meddelat, att nämnda frågor på grund av den långt framskridna tiden och ärendets vidlyftighet nu icke kunnat föreläggas riksdagen. Utskottet, som härav sluter, att saken snarast möjligt i hela sitt sammanhang kommer att bringas till sin lösning, ansluter sig till det nu framlagda förslaget om ändring av förordningen om moderskapspenning i en särskild detalj.

Utskottet får alltså hemställa,

att riksdagen måtte antaga det genom förevarande proposition framlagda förordningsförslaget.

Stockholm den 7 juni 1940.

På andra lagutskottets vägnar:

DAVID NORMAN.

Vid ärendets behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Norman, Tamm, Löfvander, Olof Carlsson, Wistrand, Sten, Näslund** och *Nils Elowsson*;

från andra kammaren: fröken *Hesselgren*, herrar *Hage, Olovson* i Västerås, *Skoglund, Hallagård, Sandström, Hansson* i Örebro och *Holm*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.